

SIROKI ZOLTÁN ALAPÍTVÁNY

IDŐSZAKI KIADVÁNYA

40. SZÁM

2021 OKTÓBER-DECEMBER

IMPRESSZUM

SIROKI ZOLTÁN ALAPÍTVÁNY IDŐSZAKI KIADVÁNYA

MEGJELENIK: negyedévente

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: az alapítvány elnöke és kuratóriumi tagjai

A kuratórium elnöke: Varga Sándor

A kuratórium tagjai: Küzmös Csaba

Lakó Antal

Vajó Sándor

Virágh Dezső

LEVELEZÉSI CÍM: Varga Sándor Nyírtura, Rózsa u. 10. 4532

EMAIL CÍM: vargasa@freemail.hu

HONLAP: www.sirokialapitvany.hu

ADÓSZÁMUNK: 188044861-1-15

Tisztelt Madárbarát

Kiadványunk 40. számát ajánljuk Önnek, kedves olvasó. Jubileumi számunk 10 éves fennállását ünnepeljük most. Az Alapítvány kuratóriuma 11 évvel ezelőtt határozta el, hogy e kicsiny füzetecskében időszakosan beszámol az Alapítvány munkájáról, feleleveníti Siroki Zoltán emlékét, bemutatja hagyatékát és szellemiségét. Valamint a hazai tenyészeredményekről is igyekszik beszámolni, hiszen nincs olyan szakmai kiadvány ma Magyarországon, ahol ezeket a számunkra felbecsülhetetlen értékű ismeretanyagok megjelenhetnének.

Jubileumi számunk rendhagyó, ahogy láthatja az Olvasó. Kiváló tenyésztők írásaival töltöttük meg ünnepi számunkat, jócskán kibővítve a kiadvány terjedelmét. Bízom benne tanulságos és szórakoztató időtöltés lesz ezeket az írásokat olvasni az előttünk álló, hosszú téli estéken. Köszönet illeti azokat a kiváló tenyésztőket, akik írásaikkal, beszámolóikkal közreműködtek ünnepi számunk összeállításában, név szerint köszönettel tartozunk: Laczkó Tamásnak, Heincz Lászlónak, Dr. Dankó Istvánnak, Nemes Imrének, Pogány Lászlónak, Fülöp Jánosnak, Tóth Péternek.

2021. november 7.-én Karcagon, a IV. Hortobágy kupa keretében átadásra került a Siroki-díj.

Siroki Zoltán, a hazai díszmadártenyésztés talán legismertebb alakja. 1976-ban megjelent könyve valószínűleg mindannyiunk könyvespolcán megtalálható, és ha valami kérdés merül fel bennünk valamilyen madárfaj kapcsán, még most is elsőként lapozzuk fel ezt a könyvet.

Mondhatnánk, Zoli bácsinak nem volt nehéz a díszmadártenyésztés szépségeiben elmélyedni, hiszen statisztikus édesapja díszmadarakkal foglalkozott szabadidejében, így a kisfiú gyakorlatilag beleszületett a díszmadarak szeretetébe. A madarak mellett később kiváló ismerője és kutatója lett a bogarak, a sáskák és a növények világának is.

Könyve megírásakor nagyon sok tenyésztőt megkeresett, hogy tapasztalataikat osszák meg vele, ám segítséget e téren nem igazán kapott, így egymaga vágott bele a munkába.

Lássuk be, ez a fajta negatív hozzáállás napjainkban is létezik még. Ugyanakkor pozitív példa is van bőven, hiszen Siroki Zoltán szellemiségét követve nagyon sok kiváló tenyésztő segíti munkánkat az alapítvány kiadványainak szakmai megtöltésével.

A Siroki Zoltán Alapítvány díjazottja, a díjjal járó vándorserleg tulajdonosa 1993 óta minden esetben egy köztisztelőben álló, több évtizedes tenyésztői múlttal rendelkező, a hazai díszmadártenyésztés hírnevének öregbítésén, a szervezeti élet vonzóbbá tételén dolgozó madarász volt.

2021 kitüntetettje igazi fanatikus madarász a szó jó értelmében. Személyisége magán viseli gyakorlatilag minden jegyét Zoli bácsi szellemiségének: kiemelkedő szellemi színvonal, hatalmas tudásanyag, képesség és akarat a tudás átadásának, a hazai avikultúra fejlesztésére való törekvés mindenáron.

Az állatok szeretetét édesapjától örökölte. Habár városban nőtt fel, mindig voltak állatok körülötte. Az első saját madarait 14 évesen vette. Hamarosan több mint 10 kanári röpködött szabadon a szobában, aminek az volt az ára, hogy neki kellett takarítani a szobát.

Mai szemmel ezek a kanárik nagyon messze voltak a kiállítási minőségtől, de sok örömet okoztak a fiatal madarásznak. Akkor még internetről nem is hallhattunk, így a könyvtárban bújtta az elérhető könyveket, hogy minél többet megtudjon a kanárikról és szaporításukról.

Az egyetemi évek alatt albérletben, majd kollégiumban lakott, így madarak tartására nem volt lehetőség. 2008-ban vált újra lehetővé, hogy madarai legyenek. A véletlen is közbejárt, hogy ekkor a Gould amandinák tartása mellett döntött. Két pár Gould amandinát vásárolt ekkor egy magyar tenyésztőtől.

Melléjük ajándékba kapott légszákat is, így egyből ösztönzést is arra, hogy tanuljon az egzoták egészségvédelméről és gyógyításáról.

Eközben talált rá az IDRE fórumra, ahol sok segítséget kapott Eszteró Lajostól és Küzmös Csabától. Két év után úgy döntött, hogy komolyabban szeretne foglalkozni ezekkel a madarakkal.

Készített egy madár szobát számukra és összeismerkedett neves olasz tenyésztőkkel, akiktől beszerezte Gould amandina állományának alapját. Melléjük kapott ajándékba nagyon szép nyársfarkú amandinákat is, akiknek az utódai a mai napig ott röpködnek a madarai között. Később további olasz, spanyol és portugál Gould amandinákkal frissítette az állományomat.

Természetesen ez csak úgy volt lehetséges, hogy Felesége az első pillanattól kezdve támogatta hobbiját, beleértve az építkezést, külföldi utakat, madár vásárlást és a madarakkal töltött órákat is elviselte.

2012. december 9-én nagy ajándékot kapott a természettől. Két vadszínű Gould amandina fészkében kelt egy részlegesen melanin hiányos fióka, ami az akkor ismert mutációk alapján nem lett volna lehetséges. A fiókából egy nagyon jó alkatú, részlegesen eumelanin hiányos tojó lett.

A kezdetektől fogva dokumentálta a tojó sorsát. Két év alatt sikerült rögzíteni a mutációt és kideríteni a mutáció öröklésmenetét. Ekkor Küzmös Csabával elhatározták, hogy megpróbálják a COM-nál elismertetni a mutációt. Öt év küzdelem és többek támogatásának eredményeként 2020 januárjában a COM elismerte a mutációt, ami így Hungarian dilute Gould amandina néven szerepel a Gould amandina színosztályok között.

Közben belekezdett kutatásokba, hogy megértse, hogy hogyan alakul ki ezen színváltozat fenotípusa. Sikerült pontosan beazonosítani azt a DNS változást, ami a fenotípust eredményezi és feltárni, hogy a melanoszómák fejlődésének hibája okozza az eumelanin mennyiségének csökkenését.

E munka során sikerült kollaborációt kialakítani egy portugál kutatócsoporttal, akikkel jelenleg azon dolgozik, hogy megértsék a Gould amandinák többi ismert mutációját. Emellett az elismertetési folyamat alatt az OMJ bírókkal folytatott hosszú viták sora is hozzásegítette, hogy minél többet tanuljon ezen madarak színváltozatainak jellegzetességéről.

A tenyésztői munka mellett a Magyar Madarász szerkesztőségi tagjaként írt cikkeket, fordított és lektorált az újság számára. Jelenleg az IDRE-t és az MDPOSZ-t igyekszek segíteni munkájával.

Sok éves tenyésztői, illetve ismeretterjesztő munkájáért, a hazai regionális és országos szervezeti, egyesületi életben végzett tevékenységének, valamint a különösen nehezen tenyészthető, egzotikus madárfajok szélesebb szakmai körben történt elterjesztésének elismeréseként 2021-ben a Siroki-díjat Dr. Fekete Csaba nyerte el. Gratulálunk neki!

VÁLOGATÁS SIROKI ZOLTÁN ISMERETTERJESZTŐ ÍRÁSAIBÓL 40. RÉSZ

A levélmadárfélék családja (*Chloropsidae*)

Folytatás

Táplálékuk gyümölcsökből, nektárból és rovarokból áll. Külföldi szakkönyvekben közölt receptektől el kell tekintenünk.

Ellenben ajánljuk dr. Országh Mihály által közölt alaptakarmányt (dr. Országh Mihály: Mindent lehet, csak krokodilt nem).

Lisztukacsból ne kapjanak sokat, mert külföldi adatok szerint szemhéjgyulladás és lábdaganatok léphetnek fel. Ellenben más, nyáron a szabadban fogható mindenféle rovar: pók, hernyó, légy, sáska, lepke stb., kiváló táplálék a levélmadarak részére és korlátlan mennyiségben adható. Ajánlatos *Grillus bipunctatus*-t tenyészteni, hogy élő rovertáplálék mindig rendelkezésre álljon. Frissen fogott példányoknak állati fehérjét tartalmazó alaptakarmányhoz való szoktatása néha nehézséget okoz, mert a madarak csak gyümölcsöt hajlandók enni. Ezért a következőképpen kell eljárunk. Félbevágott körtebe, almába, narancsba, vagy mandarinba jókora lyukat vágunk, és ebbe tömjük be az előre elkészített masszát. Ilyen módon a gyümölcs mellett a kész tápot is megeszik és hozzá szoknak ahhoz, hogy azt külön edényből is elfogyassák.

A levélmadárfajok viselkedése és ápolása a fogságban megegyezik. K.K. Kraus nyugatnémet madárkedvelő behatóan foglalkozott az elmúlt években levélmadarakkal. Öt fajt sikerült beszereznie, hímeket és tojókat egyaránt. Madarait különböző nagyságú volierekben tartotta. A legkisebb 2 köbméter, a legnagyobb 12 köbméter terjedelmű volt. A volierekben párosával tartotta madarait. A legkisebben sikerült két hímeket hosszabb ideig együtt tartania anélkül, hogy egymásba kárt tettek volna.

A nagyobb voliereket *Monsterával* és *Hojacarnosával* díszítette, ami természetes környezetet biztosított a levélmadaraknak. Az egyik faj a zöld levélmadár (*Chloropsis cyanopogon*) egy kókuszrostból lazán összetákolt fészket épített és fűvel bélelte ki. Ebbe 3 ízben 2-2 tojást rakott. A tojások következetesen terméketlenek voltak.

Madárbarátok Tájékoztatója 2. 1983

Folytatjuk

TENYÉSZTŐI BESZÁMOLÓK A HAZÁNKBAN TENYÉSZTETT RITKA MADÁRFAJOK TENYÉSZEREDMÉNYEIRŐL

47. RÉSZ

A vöröshasú papagáj (*Northiella haematogaster*) tenyésztése

A régi nevezéktanban *Psephotus* néven szerepelt madarunk, mostanra *Northiella* latin nevet viseli. A *Psephotus* nemzetséghez tartozik, az ausztrál laposfarkúak családjába. A legközelebbi rokona az énekes papagáj (*Psephotus haematonotus*) és a sokszínű papagáj (*Psephotus varius*), amikhez testformailag, testnagyságilag, viselkedésileg közel áll, és a természetben ugyanazon az élőhelyen is előfordul. A 4 alfaja közül, 3 alfajt egy csoportba, a *Northiella h. narathea*-t pedig egy külön csoportba sorolják.

Német elnevezései: Blutbauchsittich, Gelbschibisittich

Angol elnevezése: Yellow-vented Bluebonnet

Magyar elnevezése: Ausztrál vöröshasú, röviden vöröshasú papagáj (pontosabb és ajánlott magyar elnevezése lenne a vérhasú papagáj, mert a latin *haematogaster* szó vérhasút jelent). A magyarországi díszmadártartó/tenyésztő életben, jelenleg a Blubonnet(angol) elnevezése a gyakoribb.

alfajai: - *Northiella h. haematogaster* (Yellow-vented Bluebonnet)

- *Northiella h. haematorrhous* (Red-vented Bluebonnet)

- *Northiella h. pallescens*

- *Northiella h. narethae* (Naretha Bluebonnet)

Testhossza 28cm, alapszíne olajbarna. Homloka, fej tájékának elülső része és a kantárja mályvakék. Pofatájéka halványabb kék, a hasa mustársárga, vörös folttal, a fartájék és az alsó farkfedők sárgák. A hason a vörös szín egészen az alsó farkfedőig kiterjed, a válltájék és a kis szárnyfedők halványzöldek, a belső kis és közepes szárnyfedők barnászörösesek. A szárnya 13cm hosszú, a fedőtollak olajzöldek, az evezők külső zászlói és az alsó szárnyfedők kékek. A farka 16-18 cm hosszú, a középső farktollak felső felülete zöldes bronz-színű, sötétkék csúcsi résszel, az alsó felület fehéres-kék. Írisze szürkésbarna, szeme körül keskeny szürke gyűrűvel, a csőre 1,7 cm hosszú, szürkés-szaruszínű, a lába szürkés.

A tojó csőre valamivel kisebb, farka rövidebb, a fartónél nyitottabb állású, formája a fartótól a farok végéig V formájú, szárnyának alsó felületén a jellegzetes vonal jól látható ivarérett korban. A fiatalok színei halványabbak, hasi foltjuk kisebb, az említett vonal mindkét nemű fiókán jól látható, de a hímeknél később eltűnik, 3-4 hónapos korukban kiszínesednek.

A hímek fején a kék rész kiterjedtebb, nagyobb, erősebb testméretű, farktollai hosszabb, mint a tojóé, a hímek válltájékánál határozottabb a halványzöld szín. A farktollak a farktőnél zárt állásúak, egyenesen futnak a farktollak végéig.

Elterjedési területe: Délkelet és Dél-Ausztrália, közös a területe a *narethae* alfajjal a Barwon és Castlereagh folyók között a Frome-tó környékén, Dél-Queensland és Dél-Wales.

Alfajainak elkülönítése: a *Northiella h. hematorrhous* hasán a vörös szín egészen az alsó farkfedőig kiterjed, a válltájék és a kis szárnyfedők halványzöldek, a belső kis és közepes szárnyfedők barnásvörösek. A tojó színei halványabbak, a vörös szín a hasán kevésbé kiterjedt, csőre kisebb, hossza 31cm, élőhelye Dél-Queensland és Észak-Új-Dél Wales és a közös terület a törzsalakkal.

A *Northiella h. pallescens* hasonlít a törzsalakra, de a színei halványabbak, valamivel kisebb a testmérete is. Élőhelye Dél-Ausztrália északkeleti és Queensland délnyugati része, valamint a már említett közös terület a törzsalakkal. A *Northiella h. narethae* hasonlít a törzsalakra, de alapszíne halvány barnásszürke, homloka, kantárja zöldeskék, a vörös szín a hasán és a lágyékán hiányzik, kis külső szárnyfedői narancsvörösek. Farkcsíkja, felső farkfedői és középső szárnyfedői sárgák, középső farktollai olajsínűek, kék csúcsi résszel, hossza 28cm, a tojó a hímre hasonlít, de a színei halványabbak. Élőhelye Nyugat-Ausztrália délkeleti része.

Száraz, füves-bokros, pampás területek madara, kultúra követő, lehetőleg víz közelben tartózkodik. Elszórt gabonákat szedegeti a földről, elég gyakran fut a talajon. Alacsonyan szokott repülni. Párban vagy kis csoportokban látható. Tápláléka magvakból, gyümölcsökből, bogyókból, virágok nektárjából áll. Hangja harsány „klakk-klakk”, amit többször ismétel, ha megzavarják, ugyanez, de még gyorsabban. Leszálláskor magas fekvésű, fuvolázó hangot hallat. Költése csapadéktól függően, július és december között lehetséges.

A vöröshasú papagájból nagyon kevés van Magyarországon. Valamiért nem gyakori faj. Börzéken és díszmadár kiállításokon ritkán lehet találkozni velük. Az elmúlt 20 évben néhány magyar tenyésztő tartotta és szaporította ezt a papagáj fajt. Ez jelenleg is így van.

Saját tapasztalataim következők a vöröshasú (Bluebonnet) papagáj tartásáról és tenyésztéséről:

2019 augusztusában vásároltam az első madaramat, az évi kelésű, fiatal tojót, egy magyarországi díszmadár börzén. Majd a második madarat októberben, egy díszmadár bajnokságon, ahol egy tenyésztő kolléga hozta szóba, hogy neki is van egy megözvegyült madara, egy hímnek mondott 2 éves madár volt. Az ivarérett madár intenzívebb színezetű és erősebb testalkatú volt. Akkor még nem volt tapasztalatom a fajjal és megréfélt a kezdetekkor, mert a 2020-as tenyészszezonra való felkészítés után a párnak gondolt madaraknak odút adtam.

Furcsa volt, hogy nem láttam párzási előjátékot, mikor a hím eteti a tojót. A tojó madár elkezdett bejárni az odúba, majd letojt. Ezután a másik madár is napokon át, reggeltől estig az odúban volt. Másfél hét után odúellenőrzést tartottam, hogy megnézzem, termékenyek-e a tojások? Akkor ért a meglepetés. Két ellentétes sarokban voltak, a tapintásra meleg fészekalak tojásai. Tehát nem pár volt, hanem 2 tojó madár, amik egymás mellett kotlottak, a terméketlen tojásaikon. Kidobáltam az üres tojásokat és levettem az odút. Próbáltam hímeket, még inkább 2 hímeket keresni. Szlovákiai tenyésztő barátoktól érdeklődtem, de nem sikerült. Majd nyár végén, teljesen véletlenül írt rám egy magyar tenyésztő kolléga, akinek volt vöröshasú szaporulat a költőpárjától. Ráadásul 2db hím, amiket rögtön lefoglaltam, majd megvásároltam. A hímek, érkezésük után 3 hétig karanténban voltak megfigyelésen. Ezután kerültek a tojók röpdéje melletti röpdébe. A tojók érdekes, új hangokat adtak, és farok rázogató, üdvözlő-érdeklődő viselkedést mutattak a hímek iránt, amit a hímek is hasonlóan viszonyoztak. 2 hét után megcseréltem az egyik tojót az egyik hímre, összeállítottam a 2 pár vöröshasú papagáj páromat, amiket a 2021-es tenyészszezonra terveztem. Az egyik pár szinte azonnal harmonikus viselkedést mutatott. Egymás mellé ültek, együtt táplálkoztak az etetőn, egymást követve röpdültek a röpdében. A másik párnál ez nem volt így a kezdeteknél, az ivarérett tojó zavarta maga mellől a fiatal hímeket az etetőtől, nem volt agresszív, de határozottan domináns viselkedést mutatott, ami 1-2 hét után megszűnt és egymás mellé ültek, ők is együtt ettek.

A vöröshasú papagáj mozgékony madár, ezért tágas röpdét igényel. Én a párokat 80cm széles, 200cm hosszú, 200cm magas volierben helyeztem el. Egy déli tájolású, fűtetlen, zárt téglapületben. Masszív madár, a telet is jól viseli. Persze szélvédetten vagy védőházzal ellátott röpdével.

Jópofa viselkedésű, ezt főleg a fejét bólogató mozgásával jeleníti meg. A laposfarkú papagájokhoz, rokon fajokhoz, pl. az énekes papagájra is jellemző viselkedés formákat is mutatnak, mikor a farktollaikat rázzák, ide-oda repkednek és az ülőrúdra vagy a rácsra szállva a szárnytollaikat hátra csapkodva, peckes mozdulatokat tesznek, élesebb fütty hangokat hallatnak. A szakirodalom és tenyésztői gyakorlat szerint is, egyes hímek hajlamosak az agresszív viselkedésre költés időben. Ilyenkor nagyon hajtják a tojóikat, súlyosabb esetben a tojó pusztulásával is végződhet.

Ezért is fontos a nagyobb légterű elhelyezés, meg, ha nagyon muszáj, akkor van egy technika, amivel a hím madár agresszióját lehet tompítani. Az egyik oldalon, a szárnyvezető tollait ollóval megkurtítjuk, így korlátozzuk a repülésében a hím madarat, és amikor a tojó letojik, megkezd a kotlást, addigra a hím is megnyugszik. Szerencsés esetben, a harmónikus pároknál nem jelentkezik a hím agresszív viselkedése. Az első páromnál láttam minimálisan, hogy a hím hajtja, kergeti a tojót az odúba, de amint letojik a tojót, a hím lenyugodott.

Táplálásukra bármilyen középpapagáj magkeverék megfelelő. Én egy minimalizált magkeveréket állítottam össze számukra, ami sárga köles, csíkos napraforgó, fénymag, zab és hántolatlan zab, kendermag, lenmag, sáfrányos szeklice, sárga muharmag magokból áll. Költés időben magasabb a fénymag aránya és kevés négermag is szerepel benne. Téli időszakban fekete napraforgót kapnak a csíkos helyett, de csak akkor. Csírázott magkeverékem is minimalizált, 60% búza, 40% fekete napraforgó arányban. A csírázott magokat tenyész időben, indításkor, fiókaneveléskor és vedlés időben adom.

Lágyeleségnek gyári tojásos lágyeleséget etetek. Zöldségfélék közül: reszelt sárgarépa, sárgarépa és petrezselyem levél, lucerna, fejes saláta, spenót, sóska, tyúkhúr, gyermekláncfű levél szerepel az étlapjukon, de ezeket módjával, váltogatva kapják. Gyümölcsnek almát adok.

Egyéb bogyókat is kedvelik, a tűztövis, a homoktövis és a csipkebogyó bogyói mind-mind jó csemege és nagyszerű vitamin forrás számukra. A homoktövis bogyójából készült, szárított homoktövis őrlményt is etetek reszelt répára szóróm vagy lágyeleséghez keverve.

Ezek mellett, idényükben gyűjtök a természetből gyógy és gyomnövény magokat, kalászokat-bugákat, virág, levél és szár részeket is. Legfőképpen a tejes állapotban lévő magokat szedem és adom. Ilyenkor van a legmagasabb vitamin, fehérje és enzim tartalma a magoknak. Fiókaneveléshez és vedléshez is kapják. Véleményem szerint ezeknek a természetes extra kiegészítőknek nagy jelentőségük van a papagájok táplálásában. Növelik a vitalitást, a betegségekkel való ellenállóképességet, mozgékonyabbak és szebb tollazatúak a madarak. Néhány gyom/gyógynövény amiket adok: kakaslábfű, fenyércirok, gyermekláncfű, katáng stb.

Az említett kedvező táplálkozás-élettani hatások mellett, a madaraknak elfoglaltságot is biztosít, ahogy szedegetik a magokat a kalászokból, bugákból és ahogy rágszálják a növényi levél és szárrészeket. Ásványi anyag szükségleteket szépia csonttal és egy kagylóőrleményes ásványianyag keverékkel (grit) elégítem ki, ami állandóan a madarak előtt áll, kedvükre fogyaszthatják.

A vöröshasú papagáj sokat tartózkodik a földön, bélférgesedésre hajlamos faj. Ezért évi 2x belső élősködők elleni kezelés javasolt. Én a Moxidectin, Levamisol szereket itatom tavasszal, költési szezon előtt és ősszel, a vedlés vége felé, esetleg még télen is egy ráadás. Természetes kiegészítőket is adok az itatóvizükbe kúraszerűen, váltogatva: almaecet, fokhagymakivonat és egyéb gyógynövénykivonatos készítményeket, pl. az oregánót említeném. Ezeknek mind jótékony, baktérium és gombaölő hatása van a madarainkra. Alkalmanként vitaminkészítményt (por vagy folyadék formában), valamint probiotikumot is itatok, ami hozzájárul a madár megfelelő bélflórájához.

Az említett, kezdeti szerencsétlenségem után, a 2021-es tenyészszezont már 2 valós pár vöröshasú papagájjal kezdtem. A madarak feltáplálása, beindítása, költésre felkészítése nálam a következően zajlott. Február első hetében a száraz magkeverék mellé másnaponként csíráztatott magot is kaptak. Második hetében, naponként váltogatva, egyik nap tojásos lágyeleség, másik nap csíráztatott mag. Harmadik hetében mindennap kapták a lágyeleséget, csíráztatott magot. Negyedik hetében ugyanúgy, mint a harmadikon, plusz 5-7 napos vitaminkiegészítő vizet ittak.

Március elejére az idő is javult, tavaszodott. Az egyik párnál a hím szépen etette a tojóját, a madarak beindultak. Végül megkapták az odúikat. Az odújuk klasszikus állított téglalap alakú. Az odú mérete: 25cmx25cmx35cm (magas), 10cm körátmérőjű bebújó nyílással, pihenő fával a nyílás alatt. Az odúfeltétel után, kb. másfél héttel letojt az egyik pár tojója. Majd pár nappal később a másik is elkezdte a tojásrakást.

Megkezdték a kotlást. Kíváncsian vártam az odúellenőrzést, aminek én 10-12 napot adtam. Az ellenőrzések eredménye: az első pár tojója alatt 6db tojás, amiből 5db termékeny volt szemrevételezés alapján, a második pár tojója alatt 10db tojás volt, de azok mind üresnek bizonyultak. Apró örömöm és bánatom volt ekkor.

A terméketlennek tűnő tojásokat, a nagyobb számú tojás és a később kezdett tojásrakás miatt hagytam a tojó alatt még egy hétig, hátha valamelyik beköt, de az újbóli ellenőrzés is terméketlennek mutatta az összes tojást, amiket elvettem a tojótól.

Reméltem volna egy második költés próbálkozást ettől a pártól, mert jó kondícióban voltak és bár tojás elvétel után 2 hétig etette a hím a tojóját, az nem tojt vissza.

Ennek a sikertelenségnek nem tudom a pontos okát. Vélhetően vagy korán adtam a párnak az odút vagy nem volt szinkronban a tojó a hímmel. A tojó előbb beindult, hormonális folyamatai párzás nélküli tojásrakásra készítette? Esetleg a kevés napfény miatt nem voltak termékenyek a hím ivarsejtjei?

Amit tapasztaltam és ez visszautalhat azon gondolatomhoz, hogy nem volt szinkronban a pár, hogy ez a második párnál a hím nem etette a tojóját odúfelrakás előtt, mint az első páromnál. A tojó etetését később kezdte el a hím, mikor elkezdte a tojásrakást a tojó, lehetséges, hogy nem pározottak, mert nem láttam párzást. Ezen pár eredménytelensége mellett, az első pár viszont eredményes volt. Az 5 termékeny tojásból, mind az 5 fióka kikelt. A kotlási idő 19-20 nap volt.

A költést nem akartam megzavarni az odúellenőrzéssel, nem tudtam mennyire érzékenyek a fészekkontrollra (utóbb kiderült nem érzékenyek), ezért a gyűrűzést 2 fiókánál lekéstem. Már olyan fejlettségi állapotban voltak, hogy nem ment fel a lábukra a gyűrű. 3 fiókát 4,5-es gyűrűvel gyűrűztem meg. A fiókák szépen cseperedtek, a szülők szorgosan etették. Többször ellenőriztem őket.

Majd kb. 30 napos korukban kirepült az odúból a 3 hím és 2 tojó vöröshasú papagáj fióka.

A fiatal madarakat, kirepülést követően, még 2 hétig etették a szüleik, majd elkezdtek önállóan táplálkozni. Ekkor a szülőktől leválaszthatóak voltak, de az egyik fiatal még hébe-hóba kérte és kapta az eleséget a szülő madaraktól. Így még egy hetet vártam, s végül leválasztottam a fiatalokat.

Nagy várakozással nézek a 2022-es tenyésztidőszak elé. Remélem a második párnak is lesz eredményes költése, fiókákat nevelnek ők is.

Felhasznált irodalom:

Australian parrots (Joseph M. Forshaw, William T. Cooper)

Parrots of the World (Joseph M. Forshaw, William T. Cooper)

All the Birds of the World

Papagájkedvelők kézikönyve (dr. Romhányi Attila)

Laczkó Tamás

TENYÉSZTŐI BESZÁMOLÓK A HAZÁNKBAN TENYÉSZTETT RITKA MADÁRFAJOK TENYÉSZEREDMÉNYEIRŐL

48. RÉSZ

Malukui bronzpinty (*Lonchura molucca*) tartása és tenyésztése

11 évesen a zebrapintyek után nagyjából rögtön a *Lonchura* nembe tartozó fajok felé terelődött a figyelmem. Kezdetben japáni sirálykák, ezüstcsőrű pintyekkel tudtam állományomat bővíteni. Később sikerült vadon befogott exportból feketefejú apácapintyeket beszereztem, de a tenyésztésük sajnos nem sikerült. A vadon befogás leállításával a *Lonchurák* magyarországi állománya visszaszorult.

Az ezredforduló után Kandray Istvánnál barnamellű nádipintyeket figyelhettem éveken keresztül. A *Lonchurák* iránti csodálatom ebben az időszakban csak erősödött. Így tovább folytattam a nemzetség fajairól szóló szakirodalmak tanulmányozását, bár itthon nem sok írásos anyag található a *Lonchurákról*. Amint anyagi lehetőségeim engedték elkezdtem állományom fajainak, egyedszámának bővítését Nyugat Európából. Így lettek különböző színű standard japáni sirálykáim, törpe szarkapintyeim, törpe barnamellű nádipintyeim, háromszínű apácapintyeim, barnamellű nádipintyeim. Ebben óriási segítségem Horváth Péter barátom, akivel rengeteget szakmázunk napi szinten is.

A 11 cm nagyságú bronzpintyeknél nincs ivari dimorfizmus így külön kihívás a párba állítás DNA vizsgálat nélkül. A madarak háta, nyaka és fejtetője fekete. A szárnyfedők világosbarna színűek. A felső farkfedők és a farcsík fehérek feketésbarna keresztvillámokkal. A torok és begytájék fekete, a mell és a has fehér, sötét hullámrajzolattal. A lábuk sötétszürke, a szem barna. A felső csőrük fekete, az alsó sötétszürke. Az evezőtollak sötétbarnák, a belső karevezők világosbarnák, a farktollak feketék. Európába 1879-ben került először a Maluku és a Kis-Szunda-szigetek, illetve a Celebeszen őshonos Malukui bronzpinty.

Peti 2021. januárban jelezte, hogy Hollandiából lenne lehetőség 4 pár DNA vizsgálattal rendelkező Malukui bronzpinty beszerzésére. Azonnal mondtam neki, hogy nekem kellene 2 pár, kerül amibe kerül. Szállítással együtt 330 EUR áron sikerült a 2 pár bronzpinttyel bővítenem állományomat. A kötelező karanténzás után egy fél köbméteres mini volierbe helyeztem el a 2 pár madarat együtt. Az elmúlt évek *Lonchurázása* után tudtam, hogy nem lehet őket kolóniázni, mert a madarak egy fészekbe ülnek be éjszakára, de ekkora utazás és helyváltozás után nem számítottam arra, hogy a madarak szaporodni fognak az első időkben. Eleinte szokatlan volt számomra a madarak vadsága, ha nem zárt gyűrűsek lennének, azt hinném, hogy vadon befogott madarak érkeztek.

Nagy meglepetésemre március végén kevesebbet láttam madarakat a volierben így leemeltem az odút, és örömmel láttam, hogy 4 kelés előtt álló tojás van a fészekben. A madarak számára félig nyitott STA odú állt rendelkezésre. Innentől kezdve jobban figyeltem a viselkedésüket, mivel nem ismertem a madarak természetét így nem mertem az odút ellenőrizni napi szinten.

Április 5-én 3 darab 2-3 napos fióka várt az etetés utáni ellenőrzéskor. A következő ellenőrzést április 8-án végeztem, amikor nagy meglepetésemre fészekanyag nélküli odú fogadott, a szülők kihordták a fészekanyagot a fiókák alól. A tenyésztési szezon végén ekkor már csak egyetlen pár sirálykám alatt volt tojás, szerencsémre terméketlen tojások, így áttettem a fiókákat dajkáztatásra. 2 nap múlva nem tudtam tovább várni és megnéztem a nevelőszülők fészket. Ekkor már gyűrűzésre váró 3 fióka látványa fogadott. Ekkor 2,5 mm-es gyűrűvel meggyűrűztem a kicsiket. 21 napos korukban elhagyták a fészket a fiatalok. A Lonchura családra jellemzően itt is egyszínű barnák a fiókák a kirepülést követően. A felnőttkori színüket 5 hónapos koruk környékére érték el. Addig a dajka párral voltak végig, de a szülők viselkedése megmaradt náluk, vadak és egy pillanatra sem állnak meg a ketrecben.

Tenyészydőszakban Manitoba exota extra keverékkel etetem a szülőket, mellette saját recept alapján készített lágyeleséggel segítem a fiókanevelést. Lágyeleségem reszelt főtt tojásból, darált máriatövisből, perle morbidéből, expert sárga lágyeleségből és propoliszból áll, melyre szépiát örlök rá. Mellette még vörös fürtös kölessel próbálom madaraim takarmányozását szélesíteni. Tavasz óta a szülő madarak nem mutatnak hajlandóságot szaporodásra, bízom benne, hogy február vége felé újra meglepnek fiatalokkal. A most következő szezonban már külön kerülnek páronként és az önálló nevelés is sikerül. Bízom benne, hogy tudunk néhány idegen madarat behoznunk nyugatról mellyel már stabilabb populáció kialakítása teljesülhet itthon, jelenleg a Lonchurák iránt egyre nagyobb az érdeklődés kontinens szinten is.

Heincz László

TENYÉSZTŐI BESZÁMOLÓK A HAZÁNKBAN TENYÉSZTETT RITKA MADÁRFAJOK TENYÉSZEREDMÉNYEIRŐL

49. RÉSZ

A trombitás szarvascsőrű madár (*Bycanistes bucinator*) sikeres tenyésztése

Hosszú ideje tenyésztünk különféle papagájokat és díszfácánokat. Mindig a kihívást jelentő fajokat kedveltem, nem az éppen aktuális divatnak megfelelő madarakat. Hallottunk Tóth Péter nyíregyházi tenyésztő munkájáról és eredményeiről, valamint láttunk fotókat a madarokról. Megtetszettek ezek a madarak, és elhatároztuk, ha lesz szaporulat, megpróbálunk beszerezni belőle. Tavalyelőtt nálunk sárgahasú amazonok születtek, Péternél pedig lettek szarvascsőrűek, így hamarosan létrejött a csere.

Persze a madarak ivarérettségére még legalább két évig várni kellett, így nagy izgalommal hallottuk, hogy Péternél a szülők esetleg eladó sorba kerülnek. Így is lett, mi pedig megvásároltuk őket, a több éve eredményesen használt odújukat ajándékba megkaptuk hozzájuk. Ez tavaly történt. Mielőtt belevágunk a tenyésztésbe, röviden ismertetném madarunkat.

Ezek a jellegzetes madarak sokak előtt ismertek, a csőrük felső kávájához felülről illeszkedő vastag nyúlványt, kinövést viselnek, ami kissé rövidebb a csőrüknél. Madarunk kb. 65 cm, testtömege fél-egy kg, a hímek jól láthatóan nagyobbak a tojóknál. Élőhelyük számos afrikai országot felölel, Dél-Afrikától a Szahara déli pereméig, élőhelyén nagy számban előfordul, szerencsére nem tartozik még a veszélyeztetett fajok közé, ezért is célszerű velük kezdeni az ismerkedést a szarvascsőrűek nemzetségében.

Élőhelyükön néhány egyedből álló csoportokban mászkálnak a sztyeppén, néha a csoportok jóval több, akár ötven egyedből állnak. Élőhelyén rovarokat, apró rágcsálókat, gyümölcsöket fogyaszt. Fészkelő helynek nagy fák odvas törzsét használja, ezeknek a nyílását költéskor a hím kívülről befalazza annyira, hogy épp akkora nyílást hagy, amin keresztül etetni tudja a tojót, amely a következő 3 hónapot ezen a meglehetősen szűkös helyen tölti, eleinte tojásain kotolva, majd az egyre növekvő fiókákkal egyre szűkösebben. De ne gondoljuk, hogy a hím ezalatt felhőtlenül élvezi szabadságát, mert rá hárul a kis család védelme, és a feneketlen és egyre növekvő csőrök és nyelőcsövek megtöltése. Madarunknak, sok gyümölcs- és rovarrevőhöz hasonlóan nincs begye. Ez a fajta fészkelési mód sok ragadozótól, pl. nagyobbacska kígyóktól megvédi a fiókákat és anyjukat. Tojásaik száma 4-5 lehet, sok más odúlakóéhoz hasonlóan fehérek.

Nézzük végre a mi madarainkat. A madarak nyár végén kerültek hozzánk, egy külső röpde, és egy csatlakozó fűthető védőház várta őket, a kettő közt szabadon közlekedhettek. Az odút először a védőházban szereltük fel, aztán tavasszal, mivel bent nem mutattak nagy érdeklődést iránta, kivittük a külső röpde esőtől védett részébe. Ekkor már még nem tudtuk, hogy ezen a nyáron nem az eső, hanem a tűző nap lesz a legnagyobb kihívás.

Néhány szót madaraink táplálásáról. Ha van valami, ami korlátozza elterjedésüket, az talán meglehetősen költséges takarmányozásuk. Mióta eme madaraink vannak, a Lidl-ben már messziről köszöntenek bennünket, annyi pénzt költöttünk már egzotikus gyümölcsökre. A teljesség igénye nélkül, rendszeresen esznek almát, körtét, szilvát, barackot, banánt, mangót, papayát, dinnyét, sütőtököt megfőzve, felkockázva, bodzát, áfonyát, kökényt, tavasszal epret, datolyát, fügét.

Állati eredetű fehérje iránti igényüket felkockázott szívvel, kevés csirkehússal, lisztkekaccal, fagyasztott újszülött egerekkel próbáljuk kielégíteni, ehhez jön még költésidőben a gyászbogárlárva, selyemhernyó. A kertben gyűjtött rovarok nem érdekelték őket. Szeretik a főtt fürjtojást felnagyelve. Etetünk kimondottan nekik készült Nutribird T 16 pelletet is, amely azért különleges, mert nagyon alacsony a vastartalma, ugyanis madarunk (és a rokon nemzetségek, tukánok, turákók egyaránt

fogékonyak a vastárolási betegségre (haemosiderosis), vagyis nagyon jól hasznosítják a táplálékban lévő vasat, és májukban túlzott mértékben képesek elraktározni, ami jelentősen meg tudja rövidíteni az életüket. Ezen kívül kapnak még különféle, kereskedésekben kapható kiegészítőket, itt vigyázzunk, hogy ne adjunk nekik vastartalmú ásványianyag-kiegészítőt. Érdekesség a táplálkozásukkal kapcsolatban, hogy gyakran változik az ízlésük, és nemcsak költéskor. Egyik nap imádják a gyászbogárlárvát, másnap rá se néznek. Így vannak némely gyümölcsökkel is. Általában megfigyelhető volt, hogy a tavasz megérkezésével több állati fehérjét igényeltek, persze reménykedtünk, de nem igazán hittünk benne, hogy az első nálunk töltött évükben rögtön szaporodni fognak.

Azt rögtön láttuk, hogy a pár nagyon jól harmonizál, és az ülőboton egymást átugrálják, ami az udvarlás kezdete. Az idei időjárás viszont nagyon kiszámíthatatlan volt, a rövid meleg időszakok után újra és újra lehűlések voltak, ez mindig megszakította náluk az udvarlási folyamatot. Tettünk nekik nagy edénybe vizet, és egy nagy darab agyagot, a falazáshoz. Eltelt a május, és bár később már nemigen fognak költésbe, reménykedtünk, mert a tojó sok időt töltött az odúban.

Aztán egyik nap távoli légkalapácsos hangot hallottunk, és örömmel láttuk, hogy elkezdődött az odú befalazása, aztán mikor a tojót már napokig nem láttuk, akkor már tudtuk, hogy valami elkezdődött. Ezután a tojót hónapokig nem láttuk, csak a hímét, ahogy az odú előtti boton ülve, egy kicsi résen át etette a tojót. A tojások lerakásának időpontját nem ismertük pontosan, mivel a költést nem mertük ellenőrizni. A tojásrakást a befalazástól számított egy hétre saccoltuk, ehhez jött a kb. 25-26 napos kotlási idő.

Ekkor már reménykedtünk, hogy van valami az odúban, mert hímünk étvágya és válogatósága fokozódott. Az összevágott szívre kalcium kiegészítést szórtunk, mert a húsféléknek alacsony a kalcium- és magas a foszfortartalma.

Szép lassan izgalmakkal telt a nyár, fiókáink már kb. 1 hónaposak lehettek, amikor párom először hallotta az etetéskor az odúból jövő zajt.

Ahogy telt az idő, most már azon izgultunk, vajon hány fiókánk van, Péter elmondása szerint kettőnél több nem volt még, de mi reménykedtünk a 'rekordban', mert hihetetlen mennyiségű ennivaló fogyott. Aztán, több mint 70 napnyi nevelkedés után eljött a nagy nap, a tojó kitörte a falat, és egyszer csak négyen ültek a röpdében. Nagyon örültünk, hogy munkánkat siker koronázta, örömünk még fokozódott, amikor másnap egy harmadik fióka is kirepült. Jól láthatóan kisebbek voltak a szülőknél, még a tojónál is, szarvnyúlványuk még alig volt látható.

Most, november elején még a szülőkkel együtt vannak, és bár az öregek még sokáig etették őket az odún kívül, mostanra önállóvá váltak. Reméljük, hogy jövőre is szép eredményekről számolhatunk be.

Szeretném köszönetemet kifejezni páromnak, aki lelkesen gyűjtötte velem a bogyókat, és készítette a különféle gyümölcskoktélok madaraink részére, valamint Tóth Péternek, aki ránk bízta kedvenc madarait, ellátott jó minőségű takarmányokkal és kiegészítőkkal, valamint mindig válaszolt a felmerült kérdéseinkre is.

Dr. Dankó István

TENYÉSZTŐI BESZÁMOLÓK A HAZÁNKBAN TENYÉSZTETT RITKA MADÁRFAJOK TENYÉSZEREDMÉNYEIRŐL

50. RÉSZ

A chilei fűtyülőrécé (*Anas/Mareca sibilatrix*) tenyésztése

Egy kicsit megelégtelve azt a szomorú helyzetet, hogy magyar nyelvű irodalom vadon élő, de fogságban kedvtelésből tartott víziszárnyasokról jóformán nem létezik, – Dr. Bogenfürst Ferenc: Kacsák c. könyvén kívül, melyben „csupán” szűk 20 oldalon kapunk hasznos információkat és fajleírásokat az európai tenyészetekben tartott vadrécékről – vettem a bátorságot és lehetőséget, hogy a gazdag német szakirodalom, illetve saját tapasztalataim alapján egy igen közkedvelt és színben megnyerő dísrécét, a chilei fűtyülőrécét bemutassam a kedves olvasónak.

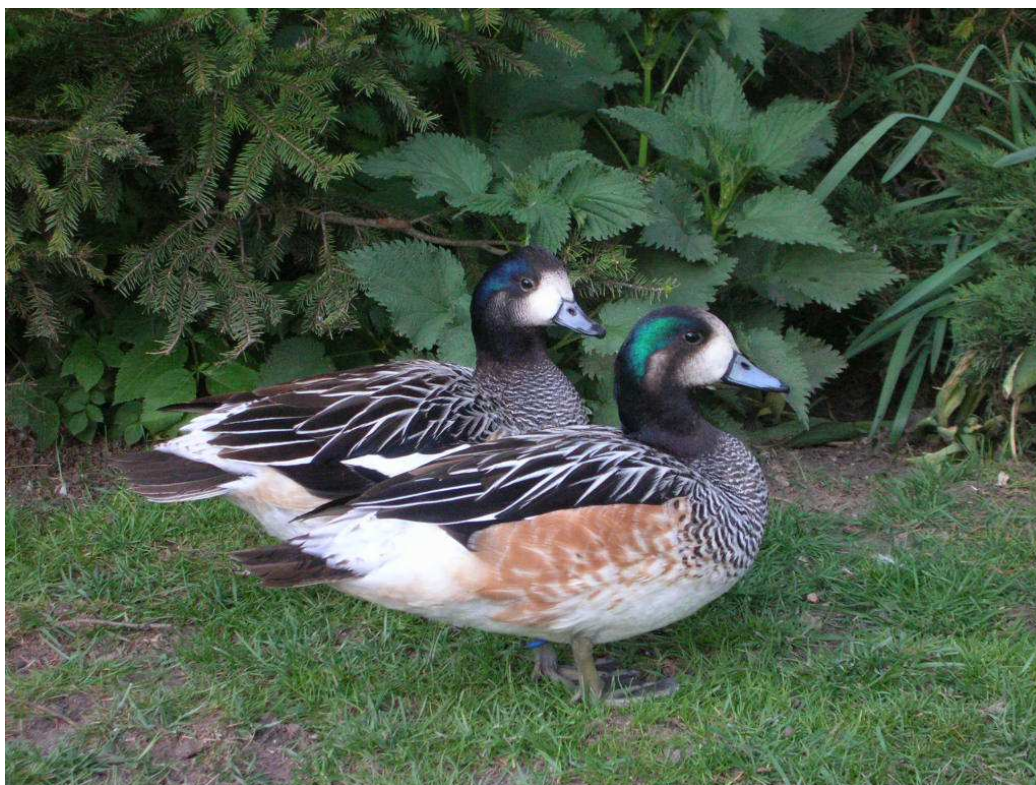
Nevéből két dologra következtethetünk: egyrészt egyértelműen kiderül, hogy egy dél-amerikai récefajról van szó, mely nevével ellentétben nem csak Chilében, hanem Dél-Amerika déli részén mindenütt: Dél-Brazíliában, Paraguay-ban, Uruguay-ban és Argentínában is honos, de a környező szigeteket úgy, mint a Falkland-szigeteket és Tűzföldet is benépesíti; másrészt a gácsérok a récefélék családján belül egyedülálló és igen érdekes fűtyülő hangot hallatnak. A chilei fűtyülőrécé az úszórécék (*Anatinae*) családjába tartozik, ezen belül a fűtyülőrécék csoportjába, ahol rajta kívül még két fajt találunk: az Euráziát benépesítő európai fűtyülőrécét (*Anas/Mareca penelope*) és az észak-amerikai kontinensen honos észak-amerikai fűtyülőrécét, vagy álarcos récét (*Anas/Mareca americana*).

A fűtyülőrécék viselkedésükben, testalkatukban nagyon hasonlóak. E csoport sajátja a kékes színű csőr fekete csőrkörmel, valamint a világos színű másodrendű szárnytakaró tollak és sötét karevezők (szárnytükör). Rövid csőrükkel kissé elkülönülnek a többi úszórécéktől, hiszen különös szeretetet mutatnak a lágyszárú növények és fűfélék iránt, melyet a ludakhoz hasonlóan mezőkön, réteken, gabonátáblákon legelve vesznek magukhoz.

Azonban a különféle vízinnövények sem hiányozhatnak étrendjükről, melyeket elsősorban tótágast állva szereznek meg. Táplálék után bukni, hogy a mélyebb részeken lévő növényekhez hozzájussanak, a fűtyülőrécék nem szeretnek. A chilei fűtyülőrécé élőhelyén ennek megfelelően a nyílt vidék erősen eutróf vizeit kedveli úgy, mint a pampán elterülő kiterjedt vizeket, elárasztott síkságokat, sőt ma már egyre inkább a hegyek lábainál létesített víztározó medencéket is. Számos déli szigetcsoport tengeri lagúnáit is birtokba veszi, különösen azokat, ahol sok tengeri moszat terem.

Míg az északi féltekén honos fajok valódi költöző madarak, addig a chilei fütyülőréce inkább állandó vagy csak kóborló madár. Csak kevesük vállalkozik arra, hogy a déli területek telei elől észak felé vándoroljon. Szintén sajátjuk, hogy a költési időn kívül keresik egymás társaságát, azonban olyan hatalmas csapatokba, mint északi rokonaik, sohasem verődnek. Termeténél fogva egész Dél-Amerikában kedvelt vízivadnak számít, ennek ellenére állománya nem veszélyeztetett. Összállományát kb. százezer egyedre becsülik.

Míg az északi féltekén honos fajoknál az ivari dimorfizmus (kétfalakúság) egyértelműen kifejezett, addig a chilei fütyülőréce gácsérja és tojója alig különbözik egymástól. Nem túlzok, ha azt mondom, hogy a tojó a gácsér fakó mása. A részletes leírástól most eltekintenek, mert azt sokkal jobban szemléltetik a fotók.

Meg kell azonban jegyezni, hogy az északi fajokkal ellentétben a gácsér a nyári hónapok alatt nem visel nyugalmi tollruhát. Ebből arra lehet következtetni, hogy a párok hosszabb időn át kitartanak egymás mellett, talán egy életre választanak párt. Sőt, mint az sok dél-amerikai récefajnál jellemző, közösen nevelik a fiókákat is. A gácsér és a tojó közti hasonlóság egyébként olyannyira nagy, hogy sokszor a tenyésztőnek is fejtörést okoz az ivarok tollazat alapján történő megkülönböztetése. Néhány mintára, rajzolatra a párok kiválasztásánál azonban érdemes odafigyelni. A gácsérok homlokán és pofáján lévő fehér rész jóval kifejezettebb és tisztább, mint egy azonos korú tojóé.

Ezenkívül a fülnél lévő fehéres folt határozottabban elkülönül a pofa fehér részétől, a válltollak hosszabbak, nyújtottabbak, az oldaltollak általában vörösebbek, a fej zöld része kiterjedtebb és csillogóbb, mint a tojóé. A gyakorlott tenyésztő azonban tudja, hogy az öreg madaraknál még nehezebben megkülönböztethető fiataloknál mi az, amire érdemes odafigyelni: a szárnytollak. Míg a fiatal gácsérok szárnytakaró tollai (tükör feletti rész) mindig világosak, majdnem teljesen fehérek, valamint maga a tükör egyöntetűen fekete színű, addig a fiatal tojók szárnytakaró tollai „piszkosak”, barnás-szürkés mintákkal tűzdeltek szárnytükrükhöz hasonlóan. Ezen jegyek alapján biztonsággal kiválaszthatók a fiatal párok. Azonban vigyázat, idős tojóknál előfordulhat, hogy a szárnyszínezet a gácséréval teljesen megegyezik!

Mindhárom fütyülőréce-faj igen közkedvelt díszrécének számít az európai tenyészetekben és a hobbitartóknál. A párok többnyire békések és kiválóan alkalmasak a társas tavakon való elhelyezésre. A chilei fütyülőréce is egy színben és temperamentumban igen megnyerő réce, amely jól bírja a hazai teleket, robosztus és nem állít különösebb igényeket gondozójával szemben. Alapfeltételnek számít azonban a jó minőségű gyepfelület, ahol táplálékának nagy részét maga meg tudja keresni. Ha kevés hely áll rendelkezésünkre, ne zsúfoljuk tele a madárkertet, mert az aljnövényzet pusztulásához nemcsak az állandó legelés, hanem a lakók ürüléke is nagyban hozzájárul.

A legelési lehetőség mellett szívesen veszik a tóba szórt frissen aprított zöldeléséget, amely lehet saláta, mángold és különböző fűfélék. Akinek lehetősége van, gyűjthet békalencsét vagy hínárt, melyet récéink azonnal és mohón habzsolnak fel. A zöldtakarmány mellett mindig álljon rendelkezésre szemes eleség is, amely nálam főképp granulált kacsatápból és búzából áll. A téli hónapokban kiegészítésül kevés kukoricát és napraforgót is adhatunk. A chilei fütyülőréce elhelyezésénél ügyeljünk arra, hogy egy tavon csak egyféle fütyülőréce-fajt tartsunk, mivel az egymással való kereszteződés esélye igen nagy, amit a fajok tisztántartásának érdekében mindenképpen el kell kerülni. A felelőtlenségből és gondatlanságból létrejövő hibridek termékenyek, azaz továbbsszaporodásra képesek, melyeket a tenyésztésből okvetlenül ki kell szelektálni.

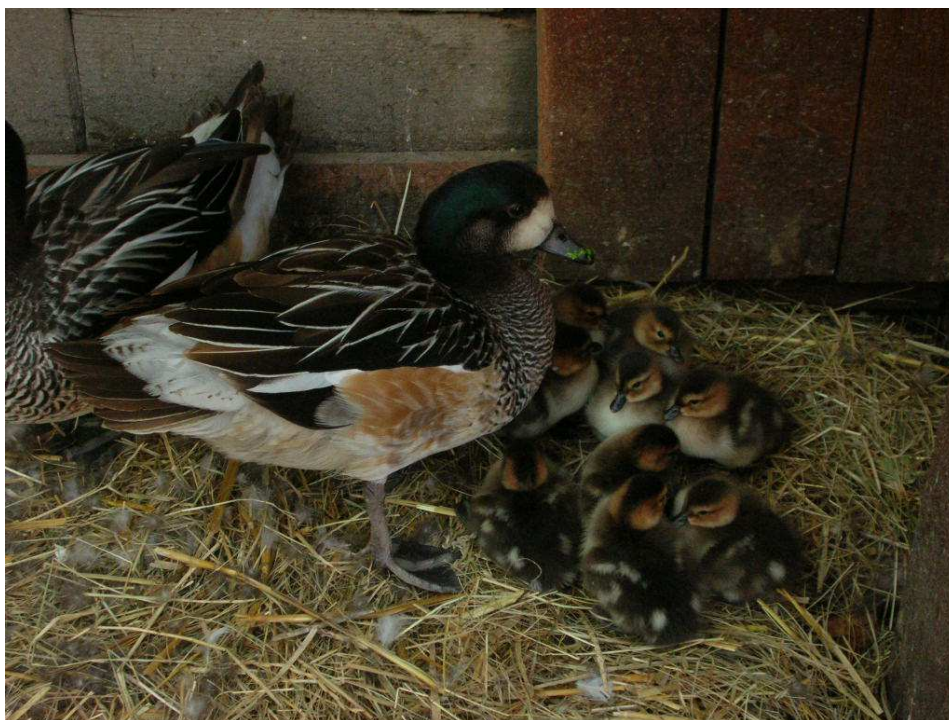
Az első chilei fütyülőrécék 1870 körül jutottak el a Londoni Állatkertbe és 1871-ben a Berliini Zoo-ba. A tenyésztési sikerekre nem kellett sokat várni, már 1873-ban Franciaországban és 1875-ben a Berliini Állatkertben sikerült szaporodásra bírni e fajt. Az USA-ban 1930-ban tenyésztették elsőként (Kolbe, 1999).

Manapság ez az egész évben színpompás és életerős réce a könnyen tenyésztethető fajok közé tartozik, és nagyon elterjedt az európai madárparkokban, tenyésztőknél, hobbitartóknál.

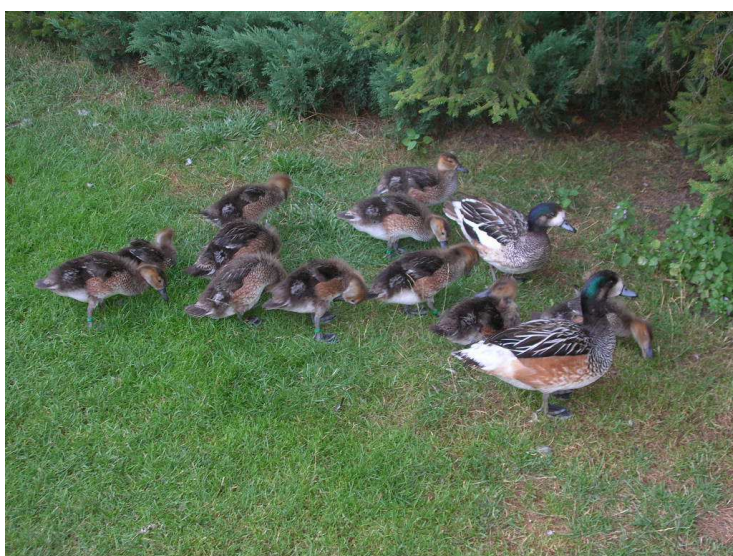
A chilei fűtűlőrécék többsége már első életévében ivarérett, azonban tojásrakásra általában csak a második évtől számíthatunk.

Habár a chilei fűtűlőrécé a párzási időszakban más víziszárnyasokkal szemben viszonylag békés, fajtársait viszont ilyenkor nem tűri meg, ezért több pár tartását csak külön tavon javaslom. A tojók rendszerint április végén, de többnyire májusban-júniusban rakják le 8-12 fehérés-krémszínű tojásaikat, melyeken 25-26 napig kotlanak. A tojók a fészkek kiválasztásával szemben nagyon toleránsak. Nálam az egyik öreg tojó mindig 0,5-1 m-es magasságban elhelyezett költőodút választott magának, míg a másik a földön kialakított kunyhóba ill. nádkúpba készítette fészket. Fontos tehát, hogy többféle fészkelési lehetőséget kínáljunk fel a költőpároknak.

A tojók nagyon megbízhatóan költenek, ezért leghelyesebb a költést és a fiókák felnevelését a madarakra bízni. A tojásrakás ösztönzésére a többi úszórécével ellentétben nem szükséges a takarmány fehérjetartalmának növelése. A tojásrakási periódus előtt és alatt is a jó minőségű zöldtakarmányra fektessük a hangsúlyt, illetve etessünk csíráztatott magvakat! Mint bevezetőmben már említettem, a chilei fűtűlőrécé gácsérja azon kevés récék közé tartozik, mely részt vesz a fiókák felnevelésében, ezért ha a kis családot egy elkülönített nevelőhelyiségben helyezzük el, akkor a gondoskodó gácserről se feledkezzünk meg!

A fiókák rendkívül életerősek, szinte azonnal elfogadják a felkínált nevelőtakarmányt, a vízbe szórt szárított garnélarákot és békalencsét. Lényeges, hogy felnevelésük alatt sok zöldeléseget kapjanak és legelni is tudjanak, amivel kiélhetik természetes táplálékszerző ösztöneiket és kitölthetik napjaikat. Ha ezeket a feltételeket biztosítjuk számukra, akkor szinte veszteségmentesen felnevelhetők. A szülőkkel való felnevelést azért is ajánlom, mert a kiskacsák csak így tudják igazán megtanulni a fajra jellemző szociális viselkedési formákat, szokásokat. Így nagymértékben csökkenthető annak a veszélye, hogy a felcseperedő récéink később nem a saját fajtársukat választják párnak, hanem egy teljesen idegen récefajt, amely sajnos a mesterségesen (szülők nélkül) felnevelt gácsérok nál kifejezetten jellemző.

A fiókák gyorsan fejlődnek, öthetesen a fiatal gácsérok már a fajra jellemző fütyülést – sokszor apjukkal együtt – gyakorolják, s 9-10 hetesen már teljesen anyányiak. A származás és az életkor igazolásának elengedhetetlen kelléke az egyedi jelölésű zárt lábgyűrű, melynek segítségével elkerülhetjük a rokon- illetve testvérpárok összeállítását, azaz a beltenyésztést. Ezért a kistrécéket két hetes kor környékén 9 mm-es gyűrűvel

gyűrűzzük le. Madarunk európai állománya olyannyira stabil, hogy önmagát fenn tudja tartani anélkül, hogy az eredeti génállomány megőrzéséhez vadmadarak importja lenne szükséges. Ehhez azonban e nagyszerű hobbi, kedvtelés magyarországi elterjedésére és elismerésére is szükség van. A récék tartásával és tenyésztésével nemcsak magunknak és embertársainknak szerezhetünk örömet, de egyben hozzájárulunk ahhoz, hogy az Európában fogságban lévő chilei fütyülőréce-állomány a jövő nemzedékének is változatlan és egészséges formában fennmaradjon, további generációk találjanak kellemes és hasznos elfoglaltságra a vadon élő víziszárnyasok gondozásában.

Nemes Imre

TENYÉSZTŐI BESZÁMOLÓK A HAZÁNKBAN TENYÉSZTETT RITKA MADÁRFAJOK TENYÉSZEREDMÉNYEIRŐL

51. RÉSZ

A sörényes galamb (*Caloenas nicobarica*) tartása és tenyésztése

A sörényes galamb az egyik legszebb a sok galambfaj közül, és a *Caloenus* nemzetség egyetlen élő tagja. Megtalálható a Nicobar-szigeteken, Thaiföld délnyugati félszigetén, Malajziában, Vietnamban, Indonéziában, a Fülöp-szigeteken, a Salamon-szigeteken. Régen elterjedési területén nagy számban előfordultak, vadon élő madarak száma mára egyre csökken, mivel gyakran befogják őket kisállat-kereskedelem céljából, és táplálékul vadásznak rájuk.

Kicsit nagyobb, mint a többi galamb, 40 cm-es, teste sötét palaszürke, fényes fémes kék-zöld és réz-bronz felsőrészekkel. Könnyen megkülönböztethető csillogó sörényszerű nyaki szegélyeiről, valamint élesen elütő fehér farkfedőiről és farkáról. A nőtények kisebbek, mint a hímek, rövidebb nyakkal és barna részekkel. A fiatalok tompa szürkének születnek, a nyaklánc és a fehér helyett bronz-zöld farok nélkül.

Magányosan, valamint 20-30 fős állományokban is megtalálható. Bár repülése gyors és erőteljes, és képes repülni nagy távolságokat is, szívesebben táplálkozik teljes egészében a földön, és gyümölcsöket és magvakat keresgél az erdő talaján. Csoportokban durva torokhanggal kommunikálnak egymással. A januártól márciusig tartó költési időszakban a nőtények fészket raknak úgy, hogy az örökzöld fák magasan, lazán összerakják a gallyakat, ahol biztonságosan tojhatnak.

Ez a faj az IUCN Vörös Listáján a közel fenyegetett fajhoz tartozik, és szerepel a CITES 1. függelékében, mivel vadon élő számuk csökkenőben van. Ezeket a madarakat élelmiszer-, kisállat-kereskedelem fenyegeti, illetve ékszerkészítésre használják. Elterjedésüket az élőhelyek elvesztése is befolyásolja, mivel az általuk lakott szigeteket ültetvények céljára kiirtják, és patkányok, macskák és más idegen ragadozók is tizedelik őket.

2017 őszén egy holland tenyésztőnél jártam, s ott láttam egy öt párból álló kolóniát. Addig csak képeken és állatkertben láttam, de ilyen közelről még soha nem volt hozzá szerencsém. A tenyésztő elmondta, hogy csak így több pár tartása esetén remélhetünk tőlük utódokat. Sikerült tőle vásárolnom egy párt az az évi szaporulatból.

A nemek szinte teljesen egyformák így DNS alapú bevizsgálás szükséges a nemek megkülönböztetéséhez.

Egy 4x4 m-es külső és 3x4 m-es belső volierben helyeztem el őket . A következő évben még cseh és osztrák tenyésztőktől sikerült vennem ivarérett, ill. fiatal párokat. A 2019-es évet öt párból álló kolóniával kezdtem meg. Alapeledel galamb keverék, amit ki kell egészíteni T16 granulátummal, valamint gyümölcsökkel. A téli hideg napokat fűtött helyen vészelik át, de ahogy melegszik az idő, kimennek a külső részbe, ahol nagyon szeretnek sütkezni a lágynapsugarakban. Az esőt kimondottan szeretik, ekkor az összes madár kijön, és szárnyukat kifordítva áztatják magukat.

Amint a téli bezártságból kikerülnek, rögtön elkezdik a fészeképítést, amihez minden lehető anyagot felhasználnak. Lehet az kisebb-nagyobb faág, nád, toll, de legszívesebben a vékony fűzfa ágakat használják. Ilyenkor szokott a párok között lenni némi rivalizálás a legjobb költőkosarak elfoglalásakor, de ahogy a fészkek épülnek, úgy nyugszanak meg a kedélyek.

A költőhelyek elkészülése után rövid időn belül megjelenik egy igen nagy hófehér tojás. Agresszíven védik, óvják fészkeiket, 19-21 nap elteltével a tojásból kibújik egy nem túl szép, kopasz kiskalamb. A szülői gondoskodásnak köszönhetően a fióka gyorsan fejlődik, de sokáig a fészekben marad. Kirepülésük után még sokáig követelik szüleitől a táplálékot, de azok már a következő fészeképítésen dolgoznak. Tapasztalataim szerint évente két fészekaljat nevelnek kisebb nagyobb sikerrel.

Magyarországon magántenyésztőknél ritkán fordul elő, állatkertek is csak kis példányszámban tartják. Külföldön is rohamosan csökken azon tenyésztők száma, akik sikeresen tenyésztik. Céлом két, 5-6 páros külön álló kolóniát létrehozni, ami a terveim szerint a jövő évben sikerül is. Ha valakinek felkeltettem az érdeklődését ennek a gyönyörű madárnak a tenyésztéséhez, nagyon szívesen megosztom a tapasztalataimat.

Pogány Miklós

TENYÉSZTŐI BESZÁMOLÓK A HAZÁNKBAN TENYÉSZTETT RITKA MADÁRFAJOK TENYÉSZEREDMÉNYEIRŐL

52. RÉSZ

A közép sárgabóbitás kakadu (*Cacatua sulphurea abbotti*) tenyésztése

A 2000-es évek legelején láttam először több példányt belőlük az egyik madárimportál foglalkozó ismerősömnél. A madarak karantén idejük letöltése után voltak, páronként elhelyezve egy-egy nagyobb ketrecben! Lábukon mindegyiknek vágott gyűrűt láttam, ezért gondolom, hogy vadonból befogott példányok lehettek!

Szinte mindegyik madár ivarérett volt már, a szemszínük alapján (hím fekete, tojó barna) a nemek jól elkülöníthetők voltak. Egy, a helyükön, a rúdon szorosan egymás mellett üldögélő párt választottam ki magamnak. Otthon először egy nagyobb ketrecbe kerültek, mivel fűtött helyről jöttek és a tél végén jártunk. Igyekeztem minél előbb változatos eseségre szoktatni őket, mert akkor és később más fajoknál is, tapasztaltam az egyoldalú táplálás - ami jórészt a napraforgó etetését jelentette – okozta problémák jelentkezését.

A jobb idő beálltával a madarak kikerültek egy 3 m magas, 2 m széles, 5 m hosszú röpdébe, amelynek fele fedett volt. Az őszi fagyokig itt tartottam őket, majd a telelőbe kerültek, ami fagymentes volt. Március végén helyeztem vissza az említett helyre őket, ahova egy, a madarak méretének megfelelő nagyságú rönkodút erősítettem fel. Előnyben részesítem ezt az odútípust, mert általában vastag a fala, és emiatt jobb a hőháztartása. Nézegették az odút egész évben, de ezen kívül más nem történt. Téle ismét telelő, majd márciusban ki kerültek a röpdébe. Költés ebben az évben sem volt, ebből a szempontból megismétlődött az előző év. Mivel ősz végén nem láttam rajtuk, hogy különösebben megviselné őket a hideg, vártam a bevitelükkel. Ha keményebb fagyok voltak, akkor éjszaka mindketten a fészkükben éjszakáztak. Február végén a hím az eddigiektől eltérően nagyon intenzíven elkezdett udvarolni a tojónak, napközben is igyekezett a fészekhez hívni őt.

Egyre többet tartózkodott a tojó az odúban, majd március közepén meglett az első tojás, majd 2 nap múlva még egy. Mivel a család postagalambokkal mindig bőven el volt látva, kicseréltem őket 2 friss galambtojásra, hogy lássam, kotlani fog-e rendesen a madaram. A kakadu tojások pedig mentek a galamb alá. Sajnos a tojó nem bizonyított a továbbiakban, az alátett tojásokat nem ülte rendesen, sem akkor, sem a későbbi években! Volt, hogy néhány nap után összetörte a behelyezett galambtojást.

Ezért egy idő után felhagytam a kísérletezéssel, mert féltem, hogy rászoknak a tojásaik megevéseire. Az említett évben, egy költés történt, később általában kettő. Mindig 2 tojásból állt a fészekalj, amelyek 24 napra keltek ki. Próbálkozásaim elején csak a galambokat használtam a keltetéshez. Mivel a galamb tojások kelési ideje rövidebb, idővel átraktam a tojásokat másik pár alá. Ebből az egyik bizonyult csak termékenynek, a kikelt kicsi inkubátorba került.

A felnevelésükhöz a Verselle Laga A21 fióka nevelőtápját használtam. Hagytam magamnak hím fiatal tenyészmadárnak, ami teljesen be is vált a későbbiekben! Igaz, ez a madár az önállóvá válás után, fiatal, nem ivarérett kakaduk közé került. A kézzel történő nevelésre most nem térnék ki, mert az egy jóval bővebb téma, minthogy néhány mondatban bele lehetne sűríteni. Ez a pár 8 évig nagyon jól elvolt egymással, míg egyszer egy őszi napon arra mentem haza, hogy a hím üldözi, veri a tojót! A tojót átraktam a mellettük lévő volierbe, ahol néhány nap alatt regenerálódott. Mivel állandóan keresték egymás társaságát, végül összeengedtem őket. Egy napig úgy nézett ki, visszaáll a régi harmónia. Ekkor azonban el kellett utaznom 2 napra. Hazaérve az elpusztított tojó látványa fogadott! Azóta, ha azt látom, nagyon hajt egy kakadu hímem, mindig kurtítok az egyik szárnyának tollain. Érdekességként jegyzem meg, ez a pár szabályosan vadászott a kisebb madarakra. Egy esetben beengedtem a röpdébe egy felesleges törpefűrj kakast, mert nem volt hova tennem. Gondoltam, ott jó helye lesz. Beengedés után 10 perccel arra figyeltem fel, hogy a hím egyik lábával a rudat fogja, a másikban pedig a fűrj lóg, és közösen ették a tojóval. Ezt megfigyeltem később betévedt verebekkel is.

Sajnos ezekből a madarakból is, más fajokhoz hasonlóan, egyre inkább fogy az állomány a madárkedvelőknél!

Fülöp János

TENYÉSZTŐI BESZÁMOLÓK A HAZÁNKBAN TENYÉSZTETT RITKA MADÁRFAJOK TENYÉSZEREDMÉNYEIRŐL

53. RÉSZ

A fecskepapagáj (*Lathamus discolor*) tenyésztése

E kedves és mutatós papagáj faj Tasmánia, Dél-Queensland, Új-Dél-Wales, Viktória, Dél-Ausztrália és a Bass-szoros szigeteinek lakója.

Az 1788-ban Ausztráliában létesült fegyenctelep orvosa, John White ornitológus figyelt fel a kis madárra, majd 1790-ben megjelent könyvében le is írta. Munkájához stílszerűen a rajzokat egy büntetését töltő pénzhamisító készítette. A faj nemzetségnevét 1830-ban kapta Lessontól, az akkor 80 éves angol ornitológus, John Latham tiszteletére. Életmódja és csőre alapján sokáig lórinak tartották, de ez konvergencia következménye. Anatómiai jellegzetességei valódi papagájra utalnak. Nemzetségnek egyetlen faja, alfaja nincs.

A hím zöld alapszínű, melle, hasa világosabb, egyes példányokon elszórt piros tollakkal. Kantárja, torka, homloka, arcának elülső része, válla, a kis szárnyfedőtollak egy része, a szárnya alja piros. A kantár, arc, torok pirosa sárgával szegett. Füle türkízkék árnyalatú, a fejtető sötétkék. A fartő tollai is pirosak, változóan vékony, sárgás vagy sárgászöld csúccsal. A középső szárnyfedők és karevezők zöldeskékek, a karevezők vitorlája ibolyakék, nagyon vékony sárga csíkkal. Az evezők alsó felén változókékon csíkozás látható. Középső farktollainak felső része barnásvörös, sötétkék hegygel, a szélső farktollak színe tompa sötétkék, barnás árnyalattal. A farktollak alsó része szürke. Szürke és keskeny, csupasz szemgyűrű is. Írisze narancsszínű, lába szürkés, csőre barnás színű.

A tojó színezete hasonló a híméhez, de fakóbb, a piros mező kisebb, a fartő alig piros. A szárny csíkozottsága mindig fellelhető. Sok tojó szívdívenyártyája sárgásbarna. Egyes példányok ivari meghatározása pusztán a színezet alapján igen nehéz!

A fiatalok tollazata a tojóéra hasonlít, de színeik világosabbak, tompábbak, a szárnycsíkozás mindig kifejezett. Íriszük barna. A fiatal hímek farktövén több a piros, a tojókéén alig. Viszonylag ez a legmegbízhatóbb módja a nemek fiatalkori megkülönböztetésének. Hat hónapos korukra színesednek ki. A fecskepapagáj hossza 24cm, tömege 50-60g.

Költési időn kívül, akárcsak a lórik, csapatostul tanyázik a virágos fák koronájában. A párok ekkor is együtt kóborolnak. Táplálkozásmódja révén a virágzó fákra van utalva.

Mivel az ausztrál eukaliptuszok virágzási ideje egyazon fajon belül is különböző a szomszédos tájegységekéhez képest, a fecskepapagáj állandóan vándorlásra kényszerül. Csak a települések parkjaiban talál minden hónapban gazdagon virágzó fát, ennek révén táplálékot, ilyen helyeken megtelepszik. Nagyon mozgékony, ügyesen mászkál az ágak között, tarka színezete ellenére egyáltalán nem feltűnő. Szeptemberben költözik haza Tasmániába, költeni. Március-áprilisban, mielőtt a tél beállna, vonul el a szárazföldre.

Táplálékát zömében az eukaliptusznak nektárja és virágpora teszi ki, de felszededegeti a virágokon, leveleken található bogyókat, hernyókat, kabócákat, pajzstetveket is. Gyümölcsfogyasztása rendszeres, de nem túl jelentős. Alkalmasint az eukaliptuszok, *Xanthorrhoeák* és újabb betelepített európai szil magját is eszi.

Napjainkra az egyedszámuk lecsökkent 300 példány alá. Ez köszönhető a fakitermeléseknek és az elszaporodott cukormókusok számának. Sajnos ez a faj is közel került a kihalás széléhez, ezért fajmegmentő programba lehet csatlakozni a tenyésztőknek magas kritériumok mellett.

Röpte gyors, éles fordulatokkal. A leggyorsabb papagájfaj, gyorsasága eléri a 100km/órás sebességet is. Ezért is nevezik Swift parrot-nak. Röpképe a lórikéra emlékeztet, de a *Neophemákéra* és a *Polytelis* fajokéra is hasonlít. Röptében piroslik ki a szárnyalja széle, ami főleg "kötelékben" érvényesül pompásan. Hívóhangja az érces, kéttagú, klink-klí, amit sokszor elismétel egymás után, de gyakran hallat egy dallamos csicsergést is. Költése Tasmániában szeptember végétől januárig tart (hogy költött volna a kontinensen is, nem bizonyított).

Vízközelen, magas eukaliptuszfákon keres magának alkalmas odút, 7-20 m-es magasságban. Társaságkedvelő, egy fán több fészke is lehet. 3-5 tojását a fakorhadékra rakja, és 19 napig üli. A költés csak a tojó dolga, a hím eteti. A fiókák 5 hétig maradnak az odúban.

Mihelyt megszokta a helyét, hamar kíváncsivá és bizalmassá válik a tenyésztővel szemben. Mozgékonyasága miatt voliert igényel, ajánlott méret 3x1x2m, amihez télen egy fűtött, 1,5x1,2m-es védőház csatlakozik. Mivel a földre nem szívesen száll le, az etető és itató edényeket egy etető asztalon helyezzük el. Anyaguk legyen könnyen tisztítható, rozsdamentes vagy mázas kerámia. Nagyon szeret fürdeni és a langyos nyári esőben áztatni magát. Feltételeken társas röpdében is tartható, a nálánál kisebb madarakkal szemben általában közömbösen viselkedik.

Alaptakarmánya vegyes kölesből, fénymagból, búzából, zabból, kenderből, napraforgóból, gyommagvakból áll. Én a madaraim részére a Deli Nature 69-es magkeveréket és a Deli Nature 93-94-es gyógynövény magkeveréket, mellé a Deli Nature 33-as csíráztatásra alkalmas magkeveréket kínálok. Nagyon fontos számára a lóripép, méz, virágpör, sörélesztő, a nyomelemek és polivitamin készítmények rendszeres biztosítása. Adjuk folyamatosan gyümölcsöket és bogyókat, sok zöldséget (tyúkhúrt, salátát, pityang, répa, petrezselyemlevelet stb). Rendszeresen kínálunk nekik friss ágakat, évszaktól függően levelest, virágost, rügyest.

Tenyésztése nem nehéz. Először 2006-ban sikerült a fajt tenyésztésem. Madaraimat Szlovákiából vásároltam, egy évben akár 2 fészekaljat is neveltek. A tojók általában 4 tojást raktak, melyekből 3 fióka kelt és nőtt fel.

Ha lehet, akkor az odút a védőházban helyezzük el, mert a madaraink alvásra is igénybe veszik azt. Mérete: 20x20 cm-es alapterület, 35 cm magas, bebúvónyílása 5,5cm-es átmérőjű.

Hogy kolóniában tartható-e, arról megoszlanak a vélemények. Nálam 3-4 pár volt a maximum egy röpdében, illetve ezeknek a pároknak a fiókái. Voltak ugyan viták, veszekedések, de ezek sohasem torkoltak vérremenő harcba. Egyes tenyésztők legfeljebb 2 pár együtt tartását javasolják, arra hivatkozva, hogy egy erőszakos pár végigjárja a többi odút, és kiebrudalja a tulajdonost, és tönkreteszi a tojásokat. Esetleg újabb odúk felhelyezésével lehetne védekezni ez ellen.

Nálunk a költési ideje tavaszra esik, a költési adatok megegyeznek a vad állománynál leírtakkal. A fiókákat 4,5 mm-es gyűrűvel gyűrűzhetjük. Kirepülés után az öregek még 3 hétig etetik a fiatalokat. 1 éves korukra válnak ivaréretté.

Tóth Péter